

Memo

Aan: Gemeenteraad
CC: Corné Aerts, College
Van: Griffier
Datum: 1-4-2011
Betref: Vacatures SP-fractie

Geachte raadsleden,

Naar aanleiding van de ontwikkelingen van afgelopen week en naar aanleiding van de raadsvergadering van gisteravond geef ik u hierbij een overzicht van de stappen die vanuit het gemeentehuis op dit moment worden gezet om te komen tot invulling van de vacatures bij de SP, c.q. het ontslag van de SP-raadsleden.

Voor ontslag moet een raadslid een ontslagbrief sturen aan de voorzitter van de raad. Van de SP zijn er vijf ontslaaanvragen: de vier raadsleden en de tijdelijke vervanging van mevrouw Jacobs. De Kieswet geeft aan dat het raadslidmaatschap (het feitelijke ontslag) op drie manieren kan eindiging:

1. Bij overlijden;
2. Na benoeming van een opvolger voor de vacature;
3. Wanneer het stembureau en later de gemeenteraad constateert dat er geen benoembare kandidaten zijn, zogenaamd lijsttuitputting.

Bij de ontslagbrief van mevrouw Garvey, mevrouw Willemsen, de heer Tabe en de heer Donga is door het afdelingsbestuur van de SP gemeld dat op de kieslijst van de SP geen kandidaten staan die zitting willen nemen in de gemeenteraad. Daarmee is er sprake van lijsttuitputting. Formeel is de mededeling van het afdelingsbestuur niet voldoende om te concluderen en besluiten dat er geen benoembare kandidaten zijn. Dat moet het stembureau vaststellen. Vandaag (vrijdag 1 april) is door de burgemeester -als voorzitter van het stembureau- aan alle kandidaten van de kieslijst (behoudens de kandidaten die ontslag hebben aangevraagd) een brief gestuurd, met als bijlage modelformulier 'W2'. In de brief wordt verzocht om te bevestigen dat de kandidaat geen zitting wil nemen in de gemeenteraad (door het invullen van het formulier) en dat op een zo kort mogelijke termijn, maar uiterlijk binnen 30 dagen terug te sturen.

Eveneens wordt in de brief gemeld dat als een kandidaat toch benoemd wil worden, hij of zij contact op kan nemen met de gemeente, waarnaar de benoemingsprocedure wordt opgestart. Op het moment dat wij van alle 19 kandidaten (24 op kieslijst minus vijf personen die ontslag hebben aangevraagd) een reactie is ontvangen komt het stembureau tot een conclusie.

Vooralsnog gaan wij er vanuit dat de mededeling van het afdelingsbestuur correct is en wij 19 afwijzingen retour ontvangen. In dat geval constateert het stembureau dat geen van de kandidaten in aanmerking wil komen voor benoeming. Het stembureau maakt daarna de stukken in orde voor de onderzoekscommissie geloofsbrieven. Deze commissie onderzoekt een en ander en zal daarna haar bevindingen meedelen in de gemeenteraad en voorstellen om te besluiten de vier raadszetels onvervulbaar te verklaren. Op basis van de kieswet zijn daar geen andere besluiten in te nemen. Vanaf dat moment is er geen sprake meer van vacatures en kan de SP fractie voor de rest van de raadsperiode geen aanspraak maken op de zetels.

Als er kandidaten zijn die bij nader inzien wel benoemd willen worden, dan zal daarvoor de benoemingsprocedure worden opgestart. Wanneer er meerdere kandidaten zijn zal de volgorde van de uitslag van de verkiezingen worden aangehouden bij benoeming. Ook in geval van benoemingen komt de onderzoekscommissie geloofsbrieven bijeen om de geloofsbrieven te onderzoeken en een advies te geven aan de gemeenteraad.

Het kan ook zo zijn dat er minder kandidaten benoemd willen worden dan er raadszetels zijn. In dat geval worden 1-2-3 raadszetels ingevuld en worden de overige zetels (afhankelijk van het aantal benoemingen: 1 of 2 of 3) onvervulbaar verklaard. Ook hierbij is het aan de onderzoekscommissie geloofsbrieven om de bevindingen te rapporteren en aan de gemeenteraad om een en ander te bekrachtigen.

Op de kieslijst van de SP staan twee personen die nog niet vijf jaar het Nederlanderschap bezitten en op basis daarvan niet benoembaar zijn (tot 1 juli 2012). Aan de Kiesraad is voorgelegd of deze twee kandidaten na 1 juli 2012 eventueel te benoemen zijn. Het antwoord daarop is nee. De Kieswet gaat uit van de vacatures die nu te vervullen zijn. Er kan geen voorschot genomen worden op de toekomst. Op het moment dat de vacatures niet vervuld kunnen worden, omdat er geen benoembare kandidaten zijn, vervalt de term 'vacature'. Daarna is het niet meer mogelijk om vacatures te vullen: simpelweg om dat die niet aanwezig zijn (na het besluit is er sprake van onvervulbare zetels).

Er is enige onduidelijkheid ontstaan over herverdeling van zetels. Daarover is nu ook duidelijkheid (Kiesraad):

- Herverdeling vindt alleen plaats in geval van 9, respectievelijk 11 zetels;
- herverdeling gebeurt bij lot.

Ik vertrouw erop dat ik hiermee voldoende duidelijkheid heb verschaft.

Als bijlage bij deze memo stuur ik u een column die ik heb gemaakt op verzoek van publiekrechtropolitiek.nl over het niet aansluiten van de Gemeentewet en de Kieswet; dit in de zin dat de Gemeentewet stelt dat er 21 raadsleden zijn en de Kieswet daar kennelijk niet voor kan zorgen.

Vriendelijke groet,

Willem Vulto

En toen waren er nog maar 17

Een besluit van de SP-fractie op de nu in Dongen al historische datum 28 maart 2011 maakte dat de Gemeenteraad van Dongen waarschijnlijk nog maar uit 17 personen zal bestaan. Gezien alle media-aandacht en aandacht van staatsrecht deskundigen een unieke situatie. Ik beschouw mezelf niet als deskundige, maar kan sinds een paar dagen wel putten uit ervaring. Eén van mijn fractievoorzitters verwoordde de ontstane situatie zeer treffend met de woorden: "Tot maart 2014 vormt de gemeenteraad van Dongen geen afspiegeling meer van de samenleving". En dat terwijl het principe van verkiezingen daar wel voor bedoeld is.

Er wordt gesproken over een onvolmaaktheid in de Kieswet: De Kieswet kan er kennelijk niet voor zorgen dat het aantal raadszetels zoals dat is vastgelegd in de Gemeentewet, wordt bezet. Ik breng de discussie terug tot de vraag: Heeft de Gemeentewet in dit geval voorrang op de Kieswet? De Gemeentewet is helder: in mijn gemeente zijn 21 raadsleden. Er staat niet maximaal 21. Gewoon 21. Punt. De Kieswet geeft aan hoe wij tot 21 raadsleden moeten komen. De Kieswet geeft ook aan wat te doen als er ontslag aanvragen komen en wat te doen in het geval van lijstuitputting, zoals in Dongen. De te beantwoorden vraag voor mij is: Moet de Kieswet zo worden aangepast dat te allen tijde 21 raadszetels gevuld zijn?

Mijn antwoord is simpelweg: nee. Allereerst denk ik dat er hier sprake is van een incident. Ik kan geen andere voorbeelden vinden waarin een hele fractie opstapt en waarbij geen enkele andere kandidaat beschikbaar is voor opvolging. Ik vind dat je op incidenten geen regels moet maken.

Ten tweede is -een meer principiële- argument voor mij de democratische waarde van de Kieswet. In de Kieswet staat hoe een democratisch tot stand gekomen verkiezingsuitslag vertaald moet worden in een zetelverdeling. Met het wegvallen van een complete politieke stroming, valt ook de vertegenwoordiging van de bevolking weg. Een aanpassing van de Kieswet kan eigenlijk alleen bestaan uit het herverdelen (door het lot) van vrijvallende zetels in geval van lijstuitputting. De vraag is wie baadt heeft bij zo een aanpassing? De kiezer wordt in dat geval dubbel 'gestraft': Niet alleen verdwijnt zijn vertegenwoordiging in de gemeenteraad; het zou ook zomaar kunnen dat zetel(s) terecht komen bij een partij die aan een andere kant van het spectrum staat. Daarnaast kan de verhouding oppositie/coalitie wel eens heel vervelend in het gedrang komen. Het is de vraag of dat daarmee de lokale democratie gediend is.

Tenslotte verwacht ik spookraadsleden of raadsleden ter vulling van stoelen. Een partij zal zich wel tweemaal bedenken voordat alle raadsleden worden teruggetrokken of ontslag nemen. Ik verwacht dat een partij eerder zal kiezen voor ziekmelden of niet komen opdagen van raadsleden. Alles om de raadszetels maar niet te laten overgaan naar andere partijen.

Slotsom: De democratische waarde van de gemeenteraad in Dongen is afgenomen. Maar, een aanpassing van de Kieswet waarbij de vrijvallende zetel(s) door het lot aan een andere fractie worden toegewezen, leidt in mijn ogen niet automatisch tot een betere situatie, dan de situatie die nu is ontstaan. Deze zou zelfs wel eens veel nadeliger kunnen zijn. Een aanpassing van de Kieswet op dit punt is dus wat mij betreft niet nodig.

In Dongen heeft de SP om haar moverende redenen besloten niet meer in de raad vertegenwoordigd te willen zijn. Zij leggen daarover verantwoording af naar hun leden en kiezers. Goed voor de democratie of niet, het is wel open en de verantwoording voor het besluit wordt gegeven. Over drie jaar mogen de kiezers van Dongen aangeven of zij het besluit van de SP snappen en er begrip voor hebben. Dat is ook democratie volgens mij.

*Willem Vulto (1977)
Griffier Gemeente Dongen*